

ФОАНДЕ

п е п т р ѣ

МІНІСТРЪ, ПІЧИТЬ НАК ЛІТЕРАТОРЪ.

№ 47.

СЪМБЪТЬ, 29. НОЕМБРЕ.

1852.

ДІН ТРАКТАТЫ ДЕЛА АДРІАНОПОЛІ.

(Капіталь вене^н а Мімперъціє^н Отомане.)
(Бртаре.)

Трактат de паче, дійсіат ла авгу 1829 Септемвріе 2, діл зілеле Мімператылі Ніколае I., ші Султаны Махмут, жигре Мімпальте Лор Кэрді Отоманъ ші Ресеаскъ, пріп Плевіпотенції Лор тарелі Тефтердар Мехмет-Садік-Ефенди ші Генерал-Фельмаршалъ а 2 Апріл Ресешті Графъ Іван Disiç Завалканскій, жигърітор ачелій de ла Акерман din авгу 1826 Септемвріе 25 ші жи прівінца Прінціпатор Валахіе^н ші Moldavie^н:

— Артиколъ ал треілеа.

Хотаръя жигре амбелор Мімперъції ва фі, ка ші маі пайште, ржъя Прятъ, адікъ de ла жиграреа літі діл Moldovia пожъя ла жиграреа літі кв Двіпъреа; ші de аколо аре съ теаргъ ліоіе de хотар пе күрдереа Dvпърій пожъя ла інграреа діл Marea а Гжрлэ Георгіе; ші ани тоате оскроавеле че ажкітзеск фелвріті тажпечі але ачестві ржъ вор фі але Resie. Гар таыл дрент ва рымжна, ка ші маі пайште, діл стънжіреа Порції Отомане. Кътре ачесаста се лецивішіе: къ ачест маі дрент, жичепжод de ла пілкіл, инде се деспарте Гжрла Георгіе de Слівіа, ва рымжна белокіт діл де піртаре кале de доз чесасрі; ші къ ну вор фі пе джисял пічі вп фел de кълдірі; прекът ші пе остроавеле че тракт діл стънжіреа Кэрді Rесешті ну ва фі жигъдіт а се фаче пічі вп фел de кълдірі, саіж жигъріт, афаръ de челе Караптішеті. Коръйлор пегвдът-решті але амбелор Мімперъції лі се дъ словодъ піктіре пе тоагъ күрдереа Dvпърій, жигделегжібсе къ асемепен коръйл кв Бандеръ Отоманъ, фъръ попріре пот інтра діл Гжрла Кіміс ші Слівіа; ші къ Гжрла Георгіе ретжне de овіште а Bandierlор de ръзвоіш ну de

негод але амбелор Мімперъції. Дар коръйлор Rесешті de ръзвоіш ну аж съ теаргъ діл сес пе Dвпъре таі департе дела локъл, инде ачест ржъ се жигревін кв Прятъ.

Дів Актул осевіт ал ачестві трактат: Жиграторе А tot-Пітерніківлі Dимпезе^н.

1-ій. Амбелор жиграторе Мімперъції речитърінд тоате кътре саіж хотържт пріп осевітка Акт din Конвенція de ла Акерман пептру амбелоре Domnіlor Валахіе^н ші Moldavie^н, аж гъсін de неапърать тревбінгъ съ dea овльдзіре ачестор доз Църі пріпділ ші сігр ші маі конръспондътор ла фолоаселе чеде де акт але лор. Пептру каре сіжжіт саіж ділвоіт ші аж хотържт, къ врітма овльдзіре Domnіlor съ ну се тършінеаскъ, ка маі пайште, діл сорок de шантане ан; чі dе акт жиграторе съ фіе eі жигрьца^н ла ачеастъ піктіре пе тоате віада лор, афаръ піштаде се ва жигрьца^н а се лепъда eі de ввна лор вое, саіж се вор своате пептру віні, de каре саіворйт жи зісля маі сес осевіт Акт дела Акерман.

2-леа. Се дъ піттере Domnіlor а хотърж тоате кътре се антин de тревіле din пъзвітру але Прінціпатор пріп ківзіре кв Dівапвріле, жись фъръ съ ватеме жигрь піткік прівілещіріле хърьзіте ачестор доз Църі пріп Трактате, саіж Хаті-шеріфірі; кът ші съ ну фіе eі жигрідекаді діл овльдзіреа лор кв піскаре-ва порвичі діл протіва ачестор дрентгірі.

(Драгътіріле Тврчешті de лінгъ Dвпъре, съ ну се ачестече діл тревіле Прінціпатор. Острів ве че кад спре таыл дрент ал Dвпърій, съ фіе але ачестор Църі. Ші съ ну аївъ Мімпальта-Підартъ пічі вп лок жигъріт пе таыл стажиг ал Dвпърій: прекът пічі сицзій Mзекітапі съ ну аївъ аколо пропрієтъді; жигъдіт фінд а вені діл Pringi-

пате пъти^и пегвдъторій Търчі ^{къ} Фермантрі пептре даревере.

Орател търчениг^и днепе таъл стаже аз Феврърі съ фіе житрбната къ Валахія пептре тот д'а юна; ші пропріетарій Търчі din тр'жиселе аз съ^иш вакпъ пропріетъціле за локвіторі пътжитеи де аколо жи сорок de 18 лвп.)

5-леа. Овъльдсіреа амбелор Прінцінате жи пътреса прівілеїрілор ші френтрілор че аз де пеатърнатъ житрбната къ Валахія пептре паза овітештій съпътъці поате съ трагъ кордоане ші съ житокитеасъ Каратінене жи жигва Двоярій ші жи але локвірі din пъвнтра але Църій виде о ва чере треввінда, жи кът стреін, атжт Мъсляман, кът ші Крепнінай да інграреа лор жи хотареле Прінцінателор съ ну поате а се авате де за страшніе монепліаире а ревелор Каратінене. Овъльдсіреа фіе-кървія Прінцінат, жи прівіща славжбе, пептре дінереа Каратінелор, паза сігврапцій хотарелор, а външ-оржудсілі din оране ші сате, кът ші пептре жндеплінреа правіелор ші ашезътжитрілор, аре френт а ціна стреажъ житарната житрън пътър, каре се ва гъсі де пеапърать треввінъ пептре тоате дескрісле маи свс овжекте. Нъмъръл ші келтвіала ачестій оптірі а Църій се ва хотърж de кътре Домій прін локделенеरе къ Dibansрілө лор, днепе пілделе челе векі. — Валахія ші Moldavia, афаръ де даждіа ановаль че сънг датре Прінцінателе съ пъттеасъ Моналтей Порді сънг пътре de харац, idie ші рікіамвіе (не темеіл Хаті-шеріфбрілор din anъл 1802), аре съ ръспонзъ фіе-каре dintr' ачесте Овъльдсірі Стрълчітей Порді не тот аноя о кътъціне de вані, каре днепе ачеста прін de овните жнделенеरе се ва хотърж. Осевіт de ачеста за фіе-каре скітвэре de Domії, житжиландсе еі а тврі, а се ленъда, сънг а се скоате правіліченіе, атвічі Прінцінател о асеменеа житпрежвраре за фі датор съ пъттеасъ Моналтей Порді о сънг de о потрівъ къ даждіа ановаль че есте леңвіть din Царъ прін Хаті-шеріфбрі.) *) Афаръ де ачесте сънг ну се вор чеरе піч о датъ, піч de за Прінцінате, піч de за

Домії алді вані de даждіе, сънг хавале, орі даррі, сънг піч ви фел de прічинівіе.

7-леа. Не темеіл поменіті лецивірі пептре десфінцареа дескріслор маи свс ангарале, локвіторі амбелор Прінцінате се вор ваквра de о словозеніе десевважнітъ (каре с'а хотържт прін осевітвіл Акт аз Конвенціе de за Акерман), де а се пегвдъторі адікъ къ продвктеле ші industrія (жакрврі de мануфактур) Църій лор Фъръ річ-о-шъркініре, афаръ де ачеле, не каре Domії прін жнделенеरе къ Dibansрілө лор вор гъсі de пеапърать ваквінъ а хотърж пептре асігврапреа жидесважлрій Църій. Кътре ачеста се дъ френт локвіторілор ачестор Прінцінате а пъті словод не Дънпъре віар къ васеле лор, ажанд пашапортврі де за Овъльдсіреа лор, ші а фаче пегој жи але ораце ші скел але Стрълчітей Порді Фъръ а фі сънгія за вре орі че сънъраре, сънг сілвіре дін партса стржогъторілор de харач.

8-леа. Моналта Ноартъ ашікдереа жанд жи вънре de сеате тоате пепорочірле че аз съферіт Валахія ші Moldavia, ші фінд порнітъ къ деосевіт sentiment de ізвіре de оамені, прішеште а сквті не дої аші пе локвіторі ачестор Прінцінате де пілата дъжділор ановале, че сънг datoare еле але ръспонзде жи Хазнаoa еі; каре сквтіре се ва скоті din zioa десевважнітей енірі ашітірілор Ръсечті din Прінцінат.

9-леа. Жи съжріт Стрълчітей Ноартъ донад a асігвра не вітор прін тоате тъскріле вънз-старе а Валахіе ші Moldavia, се жндатореазн формал а житърі Ревгламентеле атінгътоаре de житрбната Прінцінателор, каре с'а жи ажкътвіт днепе допінда че аз арътат adspірілор din чеі маи опозіції (маи чістіці) локвіторі ай дърій, жи времеа не кънд ера конрінсе Прінцінателе de оптірілор Европій Монпертешті Ръсечті. Каре Ревгламенте аз съ славжебасъ не времеа вітоаре de темеіл жи житрбната Прінцінателор, не кът еле из вор фі житпрозіва френтрілор Моналтей Стълпірі а Стрълчітей Порді.

TRACTAT DE KONSTANTINOPOL.

(Балта-ліман.) (Къесцюватъ.)

Акт жикеят за аноя 1849 Апріліе 19. житр Мъріріле лор, Монператъл а тоате Ръсія Ніколад I., ші Сватавл Абдул-Медід прін Пленіпотенцій лор, тареле Bizir Мъстафа Решід Паша ші Мицістра Тревілор din афаръ Мехмет-Ешін Азан

*) С'а хотържт. Ші акт пътештите песте tot сънг пътре de даждіе ановаль, жи сънг: Прінцінате Валахія галъвні Монпертешті 40,000, сънг леі 2,000,000 крсвла Константінополізі, сокотіндссе галъвні жи леі 50, іар аз Moldavia асеменеа галъвні 24,000, сънг леі 1,200,000, кът ші пептре фіе-каре скітвэре de Domії іарьий атжта кътъціне de вані,

Пана ші Солга Ресеск Владімір Тітов, пентр
Прінціпате Валахієї ші Молдавієї^{*)}:

Артіковла житжів.

Діл прізвіреа екстраордінарею ділпрежърърі
din прічінія челор din врътъ житжілърі, с'а ділку-
віндат de кътре амвеле Кірді, ка цензіндіссе діл
времеа de фадъ ачел прін органікза Ашезъжін
житъріт ла 1831 ауга Ромаїческ кіп. житърітор
пентр алецереа Domnіlor Валахієї ші Молдавієї,
кіртвіреа ачестор діл Прінціпате съ се ділкреді-
діндеze пітма не шапте анф la Переоане din Boerі
пітжітіній чел маі къ въпъ опініе (пітма въп) ші
пільгутъ піртаре; каре съ се оржандіаскъ ші съ
се ашезе de Мъріреа Ca Слатанзі цітровіт къ
кіпв. че пітма пентр ачеасть сінгъръ датъ, пре-
жіт с'а зіс, с'а житъріт житре амвеле Кірді.
Амандоъ Кірділ е пътранжіндіссе а ла жі врътъ
тъсврі, ай реглам акт; къ асеменеа тъсврі съ
аібъ лікіраре зіл ап жілайтса терменвілі (сорокз-
лі) de шапте анф оржандісиг пітма прін ачест Акт,
ші потрівіт атжт къ вън de атжіл лъзпітрікъ
старе а ачестор Прінціпате, кіт ші къ сліжвеле
доведіте din партеа амандіспора Domnіlor. Дрепт
ачеаса Domnіl іаръніл асеменеа пентр ачеасть
сінгъръ датъ се вор оржанді не шапте анф.

Артіковла аз треідеа.

Треввінда din юнітъ (жічеркаре) а доведіт
акт, къ афаръ de т реввінчоаселे модіфікыції
(жідрептърі); че се вор фаче діл овічнітеле ші
екстраордінареа Adsvірі але Boerіlor, чейділтъ
парте а Регламентівлі Органі, каре с'а хотържт
ла ауга 1831 ва авеа лікіраре ші ліл вітор, ші се
ва пітзі къ сквінтьтате ші десявжшіре. Dar fiind
въ кіпв, прін каре с'а врътъ ціль акт алецереа
ші алжътвіреа пітенітелор Adsvірі, de атжтеа
орі ай dat ла ачесте прілієі de сквірътоаре di-
xonis (інтриї), ші de фыцине decsіvірі, de ачеаса
рътжіе акт цілвірътоаре кітареа жітвірърі-
лор; іар діл врътъ ае ва фаче о аджінъ ківзіре
пентр вагеле (тепітвірърі) че се вор пуне; не
каре се вор жітетела діл поіз ачесте Adsvірі, каре
ай а се форма (жітокті), ші а се пуне діл лі-

краде жітвічі, жілкірдіратжіндіссе Мереде Гімперір
(ІІІтері) фынкінде житре еле сківжіре, вор жітві-
леді, къ та се афаръ вре о сміртеаль діл овічнітеле
лішінте а ачестор діл Прінціпії; іар ділкредінде
се вор ділкредінца ажіл времелічешітіе діл
Din-
піріле челе тарі, каре се аланьтвіскъ din таі діл
чел маі осеніді партеа Бісеріческъ, ші din Boerі
чел къ вълі опініе ші вреднічі de ділкредінде
de къпітєнів ділкаторірі але Adsvірілор поміні-
вор жіл (черчетареа) сімелор венітвірілор пітас-
келтвілілор азтале, ші жінка жініршіреа ділкредін-
жіл амандоъ ачесте Прінціпії. (+)

Артіковла аз треідеа.

Ка съ піжеаскъ из ділтреагъ ші из ківерітти
ківзіріл діл треввінчоаселе жітвінтьтцірі, не іар
стареа зіа de фадъ а ачестор діл Прінціпате
авзіріле Кіртвіріл де че, се вор жілфінца діл
Komісії черчетътоаре, каре вор прісвітотвіа (се вор
афла) жіл Іаші ші азта діл Бікіріті, ажі-
твітіе din чел маі дестоінічі Boerі ші квіоскеду діл
дрептате, ла каре се ва ділкредінца жітвірърі се
коопфѣті, а че речта челе атінгътоаре de ленеа
регламентіале ші а аръта модіфікыціле ші жіт-
вінтьтціріле вжте скіт de квіїпдъ ші потрівіт
жітъ а ділфінца въпа-оржандіале ші сінграпіе,
де каре діл маі таіл аи с'а лінсіт Цара; іар
ісправа сокотінделор зіселор Komісії, діне че
ва сіпіне, не къл се ва пітзіа діл таі кіржанді
време Аппалате ІІІтерьції, атжіт Аппалат. ІІІ-
терьдіе се ва жіділеліе пентр ачест овіект къ
Біртеа Ресескъ; ші діне прінціреа de жітвірърі
віде пірді, ка съ се фадъ квіоскетъ ші се ові-
штеаскъ сістема (жітоктіреа) жітвіндітъ, се
на жітърі прін зіл Аппалат Ферман аз борігатеа
(формалітатеа) ІІІтерьтешті скрісорі.

Артіковла аз патрідеа.

Алжътвіріл челе діл врътъ ші жітвіръріл
жікалтічел. Кіртвірі прівінсіндітаре жітвірърі
ачестор діл Прінціпії, ай кемат зівоеа трімітєрі
аре овітініті, ажітоаре істтері, дестоінікъ за
паза ші асінграпіа Кіртвіріл de фадъ, ші спре-
гравнікъ контейнре ші десрідъчінделоре а ѡрі-чв фе
de мінкърі революціонаре; піттр ачеста амвеле
Марі ІІІтері алжътвірілесе, ка съ трімікъ ші се
шевзъ о парте din овітіріле Автократірічешіті
(ІІІтерьтешті) Ресепті афльтоаре ажіл жі
ачесте Прінціпії, ай хотържт ка съ ласе діл ачесте
Прінціпате діл времеа de фадъ вжте фынжечі ші

^{*)} Негісіндіссе оріціналы ачесті Акт, с'а тре-
кет аічі тълшчіреа ліл аниа, ирект с'а възкіт діл
Газета інтітута: „Вестігорд Ромаїческ din
ауга 1849 №. 50 ші 53“; афарь de впеле квіїнте
каре с'а decsіvірі ші жіл ачесте зічері маі поплаваре.

чінчі пожъ за треі-зечі ші чінчі тіл остані din фіе-каре din пърді, ка съ фераскъ de въвълріле din афаръ хотарөле Пріпіціателор Валахіє ші Молдавіє. (?) Іар дѣле че се на житродваче за хотареле ачестеа ліпіштеа; пожъ вжид се вор съвжрі de плін житвопътъдіріле ші регвларісіріле, ти се ва дитрір ліпіштеа житвопътър ачестор дось Пріпіціате, се вор цінеа жи ачесте жаке зече тіл остані de жытре фіе-каре din атжандоъ пърділе. Дѣле ачеста се вор траце къ тогъ din ачесте дось Пріпіцій оштіріле фіе-кърія; дар пептър ка съ поатъ съ інтре іарьни de жндатъ, жи житпрежжаре жанд с'ар прілежі (въді) жи Пріпіцій ачестеа вре о житжиларе серіоеа, din каре с'ар іні невооеа трітітерій din ной de оштінеасъкъ жутере, ачесте оштірі вор рътажнаа жи пърділе de пріп пріжжар. Осевіт de ачеаста ва фі язареа амінте ші ла ачеаса, фърь прелгніре, десъвжаріше а организацій ші а регвларісірій пътжітештіе оштірі, жи кіп жи вжитъ поатъ житродваче жикредепе ші червта сігврандіе жи ачеаса че прівештіе ла паза ледітітіе въній, ожандвел.

Артіколъ ал чінчілеа.

Жи вжитъ време оштіріле атвелор Гевернір вор рътажнаа, атжандоъ Кърділе вор врта а цінеа жи ачеасте дось Пріпіцій дось трітіши Комісарі екстраордінарі, звъл Отоман ші звъл Рес. Ачесті оржандіці Meitnri (Arenç) вор прівегія марша (кърсл) тревілор; ти de жаке орі вор жисемінда оаре-че тврквртарі ліпіштеа Църі, сав оаре-каре марі азагзрі, се вор пъне ла кале а адреса de о потрівъ жонтиінгърі жытре Domnі ші сөйтірі. Зімій Комісарі вор авеа, ла жаке жискрісе істражкійе жибоите житре атвеле Кърді. Ачесте істражкійе вор оржанді атворійе прівегерел лор ші града аместекърі че вор авеа жи прічиніле ачестор дось Пріпіціате, асеменеа ші асвпра алемерей тъдзларелор Комісійлор черчетътоаре, а кърора жиқіпзіре ші алкътіріе аж фост тревзіячаосе спре ревізія пътжітепештегелор леді (прекът ачеста с'а коприне жи ал треілеа Артікол ал Актівлі потеніт), Комісарі атжандірор Гевернірлор вор фәче динрезін візвіріе, ші ісправа а жи-презін візвірілор а зіселор Комісій къ адъюциреа сокотінделор din партеа лор, се вор гръті а жи-дрепта жытре респектівеле лор Кърді.

Артіколъ ал шаселеа.

Фінд къ пептър паца ачестій хотържрі с'а б-ржандсір о баде (сврок) de шапте ай; жанд ачестъ баде ва контені, атжанд се ва черка стареа жи каре се вор афла атжандоъ ачесте Църі, ти се ва фаче тратадіе житре атжандоъ Кърділе ка съ се іа тъсврі таі въніе ші таі потрівіте ла ачесте жиңделінгатъ пептър асігврареа ферічірій ші жи одихней зіселор атвелор Църі. (-)

Артіколъ ал шаптелеа.

Актъл потеніт, каре с'а жибоите din прічиніде, зупор екстраордінаре жиқіпзірърі ші пе хотържть, време, пептър жи потрівъ ші перъстэржанд пінж звъл din Артіколеле Трактателор жи фіндъ житре, атжандоъ Кърділе, атіогътоаре de Валахія ші Молдавія; фінд къ коприне ші үртъторыл капітолі (жибоіре), къ адікъ челе de таі пайтіе Трактате статорічесе ші житъріте жи Adriano пол пріп осеніт Акт, рътжан жи жутере ші язаре.

Челе шапте Артіколе de таі със хотържандасе ші жиқіндісе, іскълітвра ші печетеа атвелор (семмелор) поастре с'аі пъс пе ачест Акт, каре се дъ Жиңпалтей Порді дрепт скітів ка ачела че ві с'а dat de жиңпілдітіеа са тареле Bizir ші Екселенція са Миністрл Тревілор din афаръ таі със потеніті.

С'а dat ла Балта-Ліман 19. Апріліе 1849.

Іскъліт: Владімір Тітов, тріміс екстраордінар ші Ministrgr Плешіногендіер ал Мъріреі Саде. Жиңператвлі Ресіеі пе жиңгъ Порді. Отоманъ.

(Веzi къргізіка: Кълещере de Трактате шыл трад. de M. Кіфалов. жи Бұкврещі, 1850.)

БІБЛІОГРАФІЯ.

Токта не вені ла тъпъ Граматіка таріларомътъ de атворелор: Ioanne Negravici (Fekete). Протопоп роман din Кължіз, епітъ інтреагъ de съпт тінапірі, аша, дәпъ кът се апрошибе ла жиңшілдірелде атвовемітъ.

Сіліндіа че а пъс о атворелор житре композіереа ачесте Граматіче, рапітатеа жи феліл ачеста, адасса дисертъдівіе ла кълкъыл граматічі: „Despre жиңенетъл ші стрыттареа літбей романе“ о рекошынъ din дестял. — Се афль. ла атворелоре de вжизаре къ 1 Ф. 10 кр. т. к. жи Кължіз.